

WEES

WELKOM!

DOCENTENHANDLEIDING BURGERWEESHUIS

Lesprogramma
voor
groep 5-6

LEVENDE HISTORIE

Educatie in het Burgerweeshuis van Amersfoort

Titel: **Wees Welkom !**

Doelgroep: groep 5-6 van het Primair Onderwijs

Doelen: De leerlingen maken kennis met het Burgerweeshuis en stappen terug naar het jaar 1600. De leerlingen leren over het dagelijks leven in een weeshuis van toen en vergelijken dit met hun eigen leven en het dagelijks leven in de 21ste eeuw.

Leergebied: Mens en Maatschappij: mens en tijd/ Kunst en Cultuur: meemaken en betekenis geven/ Burgerschap: samenleving en democratie - maatschappelijke betrokkenheid. (SLO-actualisatie kerndoelen 2024)

1. INLEIDING

Stel je voor: je bent een kind in Amersfoort in het jaar 1600. Er zijn nog geen ziekenhuizen zoals wij die kennen, geen jeugdzorg of kinderrechten. Als je ouders overlijden – door ziekte, armoede of oorlog – sta je er alleen voor. Toch liet de samenleving je niet zomaar aan je lot over. In deze periode ontwikkelden steden als Amersfoort vormen van georganiseerde armenzorg en wezenopvang.

In dit educatieve programma duiken we in het leven van weeskinderen in de 16/17e eeuw. Wie zorgde er voor hen? Hoe zag een weeshuis eruit? Wat leerden ze daar, wat aten ze, en welke toekomst hadden ze? We maken kennis met de ideeën van die tijd over armoede, opvoeding, moraliteit en de rol van de kerk en het stadsbestuur.

Door historische verhalen en verschillende soorten opdrachten ontdekken de leerlingen spelenderwijs hoe het leven en de opvang van wezen in Amersfoort er eeuwen geleden uitzag – en hoe anders, maar soms ook verrassend herkenbaar, het was ten opzichte van nu.

2. OPZET PROGRAMMA

2a: INTRODUCTIELES OP SCHOOL

In deze les maken de kinderen kennis met het Burgerweeshuis a.d.h.v. een filmpje. Hierin gaat een meisje terug naar het leven in 1600 als weeskind in het Burgerweeshuis. De leerlingen zien waar ze in de tweede les naar toe gaan en krijgen een introductie op het onderwerp.

Inhoud Powerpoint-presentatie:

- Amersfoort rond 1600 (plattegrond)
- Het Burgerweeshuis Amersfoort (filmpje 3:51)
- opdracht

- moeilijke begrippen
- toen en nu (filmpje)
- opdracht

Na het bekijken van het filmpje:

- Vraag de leerlingen wat ze allemaal hebben gezien, gehoord en gevoeld. De leerlingen schrijven dit eerst individueel of in een groepje op een kladvel. Dit mag in losse woorden: in een rijtje, zin of als woordweb.

Reflectie op het filmpje:

- Waar gaat het filmpje over? Bespreek met de leerlingen wat ze allemaal hebben gezien en gehoord? En wat voelden ze erbij? verbazing, boosheid, vrolijkheid, etc.
 - Waar willen de leerlingen meer over weten? Waar zijn ze nieuwsgierig naar?
- Inventariseer de vragen op het bord. Neem de vragen mee naar het Burgerweeshuis. Je kunt natuurlijk ook eerst samen antwoorden proberen te vinden op de vragen.

Belangrijke begrippen (achtergrond informatie voor de leerkracht):

- **Ambacht:** Een ambacht is een beroep waarbij iemand iets met zijn handen maakt. Bijvoorbeeld een timmerman, bakker of smid. Het gaat om werk waar je vaardigheid en ervaring voor nodig hebt.
- **Bezittingen:** Bezittingen zijn dingen die van jou zijn. Dat kunnen spullen zijn, zoals een huis of fiets, maar ook geld of kleding.
- **Binnenmoeder/ vader:** Een binnenmoeder of binnenvader werkte vroeger in een weeshuis. Zij zorgden voor de kinderen die daar woonden. De binnenmoeder deed meestal het huishouden en lette op de kinderen, de binnenvader hielp met regels en orde.
- **Burger:** Een burger is iemand die in een stad of land woont en daar rechten en plichten heeft. Bijvoorbeeld: belasting betalen en mogen stemmen.
- **Burgerweeshuis:** Een burgerweeshuis was vroeger een huis voor kinderen zonder ouders. De kinderen kregen daar eten, kleding, een bed en onderwijs.
- **Chirurgijn:** Een chirurgijn was vroeger een dokter die kleine operaties deed of wonden verzorgde. Hij was geen echte arts zoals nu, maar wel handig met medische behandelingen. Een vrouw kon geen chirurgijn zijn.
- **Gilde:** Een gilde was vroeger een groep mensen met hetzelfde beroep (zoals bakkers of timmerlieden). Ze hielpen elkaar, maakten regels en leerden nieuwe vakmensen op.
- **Kostbaar:** Kostbaar betekent erg waardevol of duur. Je kostbaarste bezit is wat voor jou het belangrijkste of dierbaarste is. Dat kan geld zijn, maar ook iets persoonlijks, zoals familie of een herinnering.
- **Regent:** Een regent was iemand die de leiding had over een instelling of stad, zoals een weeshuis of bestuur. Regenten waren vaak rijke en belangrijke mensen.
- **Uniform:** Een uniform is kleding die laat zien bij welke groep je hoort, bijvoorbeeld bij de politie, het leger of een school. Iedereen in de groep draagt hetzelfde.

- **Wees:** Een wees is een kind waarvan de ouders gestorven zijn. Vroeger kwamen veel wezen in een weeshuis terecht.

Ter voorbereiding op het bezoek aan het Burgerweeshuis:

We vragen u de klas alvast in 5 groepjes te verdelen. Neem voldoende begeleiders mee van school: minimaal 5. Elke groepje wordt in het Burgerweeshuis begeleid door een museumdocent en een begeleider van school, zodat er altijd een bekend of vertrouwd gezicht aanwezig is. De begeleiders in het Burgerweeshuis spelen namelijk een rol en zijn verkleed. De begeleiders zijn spelers van Stichting Levende Historie Amersfoort: <https://levendehistorie.nl>

Achtergrond Het Burgerweeshuis:

In 1550 werd het Burgerweeshuis in Amersfoort opgericht ten behoeve van de opvang van weeskinderen. Tot 1932 heeft de stichting een weeshuis geëxploiteerd, voor het overgrote deel van de tijd in het voormalige klooster de Mariën Hof.

Toen het weeshuis sloot, bleef de stichting wel bestaan. Nog steeds ondersteunt Stichting Het Burgerweeshuis kinderen in de stad Amersfoort, alleen kinderen uit eenoudergezinnen. De hulp is bedoeld om hun gezondheid, ontwikkeling, cultuur en welzijn te bevorderen.

Het bestuur van de stichting komt nog altijd samen in de oude Regentenkamer van het voormalige weeshuis aan de Zuidsingel. (<https://burgerweeshuis-amersfoort.nl/>)

3. BEZOEK AAN BURGERWEESHUIS

De leerlingen ontdekken het leven in 1600 en het Burgerweeshuis aan de hand van een circuit. Hiervoor wordt de klas verdeeld in 4-5 groepen. Het circuit vindt plaats in de Regentenkamer, de zolder en binnenplaats (halletje bij slecht weer)

Organisatie:

- Zorg dat de leerlingen op school naar de wc gaan. De capaciteit in het Burgerweeshuis is zeer beperkt.
- Neem de vragen, waar de klas nog nieuwsgierig naar is, mee voor de spelers
- Parkeren: in parkeergarage Koestraat
- Op de fiets: parkeren op de Korte Haag, voor het opvanghuis (niet voor het Burgerweeshuis)

Opzet programma: totaal 90 minuten

10 minuten	Welkom - voorstellen van de 'bewoners' van het Burgerweeshuis
05 minuten	Korte introductie: spelregels weeshuis en programma, wat kunnen ze verwachten?
65 minuten	Circuit (5 stops)
10 minuten	Afsluiting

CIRCUIT

- Regentenkamer: 1] dagelijks leven in het weeshuis (binnenmoeder), 2] de gezondheid (chirurgijn)
- Zolder: 3] rol, taken en onderwijs jongens en meisjes, 4] op de foto in uniform weeshuis
- Binnenplaats: 5] vrije tijd - spelen - straf

4. VERWERKINGSLES OP SCHOOL

Enkele suggesties:

- Wat heb je allemaal ontdekt? De leerlingen maken een presentatie voor de ouders in de vorm van een toneelstukje: rollen: binnenmoeder-vader, chirurgijns(vrouw), dienstster, schoolmeester, weeskind (op papier of digitaal). Maar dan gebeurt er iets en komt er iets of iemand uit 21ste eeuw binnenvallen... zoals de zak chips in het laatste filmpje in de powerpoint-presentatie.
- Koppel een beeldende les aan de verwerking: 1] werken met de materialen die je hebt gezien in het Burgerweeshuis: houtbewerking, weven, vlechten, een bloem maken, etc. 2] ontwerp een eigentijds uniform voor de school. Tip: *laat voorbeelden zien uit: Engeland, Amerika, Zuid-Korea, Indonesië, Zuid-Africa.*
- Koppel een taalles aan de verwerking: laat de kinderen een brief schrijven naar een ver familielid over hun leven in het Burgerweeshuis. Laat de kinderen niet alleen beschrijven wat ze zien en meemaken, maar ook wat ze er van vinden en hoe ze zich hierover voelen.
- De presentatie kan gecombineerd worden met een ouderavond, om de huidige stichting onder de aandacht te brengen bij ouders.